



Kort sagt: 2007

Argumenter og fakta om energi



Innledning

Kraftsituasjonen har vært i fokus de siste månedene. For andre gang på tre år opplevde vi i høst strømpriser som skapte reaksjoner i opinionen. Diskusjonen om strømpriser og energipolitikk ser ut til å være kommet for å bli.

For kraftbransjen er dette både en utfordring og en mulighet. Vi må opptre samordnet og offensivt. «Kort Sagt: 2007» er en gjennomgang av bransjens felles budskap og argumenter i forhold til kraftmarkedet, strømkundene, verdiskaping, produksjon og nett.

«Kort Sagt: 2007» er produsert i håndbokformat - den er laget for å brukes. Vi håper innholdet kan komme godt med både overfor kundene og i møtet med media.

Kristian M. Pladsen, EBL
Oslo, desember 2006

Bransjens hovedbudskap



1. Prisdannelsen

Prisnivået bestemmes av forholdet mellom hvor mye strøm vi trenger og hvor mye vi har tilgjengelig. Markedet fungerer slik at den billigste kraften produseres først. Når forbruket øker fases dyrere energi inn, og markedsprisen stiger.

Hver dag velger det nordiske kraftmarkedet den billigste måten å forsyne Norden med kraft. Av og til fører det til høy produksjon i Norge - av og til i våre naboland.

På kort sikt påvirkes markedsprisen av forbruksnivå, tilgang på vann og råvarepriser på gass, olje og kull. Hva som betyr mest vil variere over tid. På lang sikt påvirkes markedsprisen av forbruksutvikling, produksjonsevne og transportkapasitet.

Norge har et kraftunderskudd som har bygget seg opp over lang tid og ført til økt sannsynlighet for høye priser. Problemet har vært mangelfulle rammevilkår for utbygging av ny kraft.

Strømprisen som kundene betaler er lik markedspris pluss fortjeneste til kraftleverandøren og merverdiavgift til staten.

Alle strømkunder kan fritt velge kraftleverandør og type strømvtale.

Se ellers sidene 7-14.

2. Kraftutveksling

I et år med normal nedbør er ikke Norge selvforsynt på kraft. Vi trenger import. Sett over tid er ingen land så avhengig av linjene til utlandet som Norge. Dersom vi skal importere strøm når vi trenger det må vi også eksportere når andre trenger det.

Det er ikke eksporten som er årsak til den høye prisen. Kraftutvekslingen reflekterer behovet i ulike regioner, og prisbildet angir hvilken vei kraften flyter. I et område med underskudd vil prisen stige og dermed trekke mer kraft inn til området - og omvendt i områder med kraftoverskudd.

Kraftflyten håndteres av systemansvarlig - i Norge er dette Statnett. En kraftprodusent vet ikke hvor strømmen han mater inn på nettet faktisk havner.

Det er ikke markedet som skaper eksporten. Norge eksporterte mye mer kraft før vi fikk et nordisk marked. Før eksporterte vi i 9 av 10 år - fordi vi hadde et stort kraftoverskudd. Nå importerer vi minst like mye som vi eksporterer - fordi vi har et kraftunderskudd.

Se ellers sidene 15-18.

3. Nettleie

Driften av nettet er et «spleiselag». Både produsenter og forbrukere betaler nettleie. Myndighetene bestemmer hvor mye forbrukerne totalt skal betale til nettselskapene.

Nettleien skal blant annet dekke drift og investeringer i nettet, og beløpet avhenger av hvor mye dette koster. Nettutvidelser, økende fornyelsesbehov og nye myndighetspålegg kan gi økt nettleie.

Myndighetene stiller krav til effektiv drift av nettselskapene, noe som bidrar til å holde nettleien nede.

Nettleien til hver kunde har en fast og en variabel del. Den variable delen regnes per kilowatttime, slik at de kundene som bruker mest strøm betaler mest nettleie.

Nettleie per kilowatttime beregnes ut fra hvor mye kundene ventes å bruke. Hvis totalt forbruk blir annerledes enn ventet, blir også nettselskapets inntekt annerledes enn ventet. Da kan leien bli justert opp eller ned ved neste korsvei.

Det strømkundene betaler er lik nettleie pluss offentlige avgifter. Avgiftene består av el-avgift, Enova-avgift og merverdiavgift.

Nettvirksomheten er et naturlig monopol, og derfor regulert. Det finnes bare ett nettselskap i hvert område, og kundene kan derfor ikke velge nettselskap.

Se ellers sidene 31-35.

Marked



Høye strømpriser

Dette er saken

Høye strømpriser oppleves som et stort problem. Det etterlyses forståelige forklaringer og løsninger.

Budskap

Prisnivået bestemmes av forholdet mellom hvor mye strøm vi trenger og hvor mye vi har tilgjengelig. Markedet fungerer slik at den billigste kraften produseres først. Når forbruket øker fases dyrere energi inn, og markedsprisen stiger. Hver dag velger det nordiske kraftmarkedet den billigste måten å forsyne Norden med kraft. Av og til fører det til høy produksjon i Norge, av og til fører det til høy produksjon i våre naboland.

I år med normal nedbør har Norge et kraftunderskudd. Underskuddet har bygget seg opp over lang tid og ført til økt sannsynlighet for høye priser. Problemet har vært mangelfulle rammevilkår for ny kraft.

Årsakene til de høye prisene i 2006 var mange: En tørr vinter og sommer forårsaket lavere magasintall enn vanlig. Omfattende kjernekraftstans i Sverige og redusert transportkapasitet fra Danmark gjorde også sitt til liten tilgang på kraft. Relativt høye råvarepriser på kull, olje og gass - og kvotepriser på CO₂ - spilte også inn.

For å få lavere priser må vi ha en bedre balanse mellom hvor mye kraft vi bruker og hvor mye vi har tilgjengelig. Vi må ha mer kraft og vi må oppmuntre til mer bevisst energibruk.

Hvorfor har vi ikke bygget ut mer kraft?

Det er ikke naturens feil at vi har et kraftunderskudd. Underskuddet har bygget seg opp over lang tid, og sakte men sikkert økt sannsynligheten for høye priser. Problemet har vært mangelfulle rammevilkår for ny kraft. Politikerne må bli like flinke til å si ja til nye prosjekter som de tidligere har vært til å si nei. Lønnsomme prosjekter har slitt med å få tillatelse, og tillatte prosjekter har slitt med å oppnå lønnsomhet. Det politiske ønsket om energiomlegging krever gode støtteordninger. Fortsatt har vi ikke en energipolitikk som i tilstrekkelig grad tillater og oppmuntrer til investeringer i ny kraft. (Se også side 25.)

Er ikke regjeringens nye støtteordninger gode nok?

Problemet er at politikken fortsatt ikke er målrettet nok. De foreslåtte støtteordningene er et skritt i riktig retning, men støttenivåene er satt så lavt - ikke minst sammenlignet med andre land - at de ventelig ikke vil utløse ny kraft i det omfang regjeringen håper på. (I skrivende stund er ikke saken ferdigbehandlet av Stortinget, og alle kommentarer må tas med forbehold om endringer.)

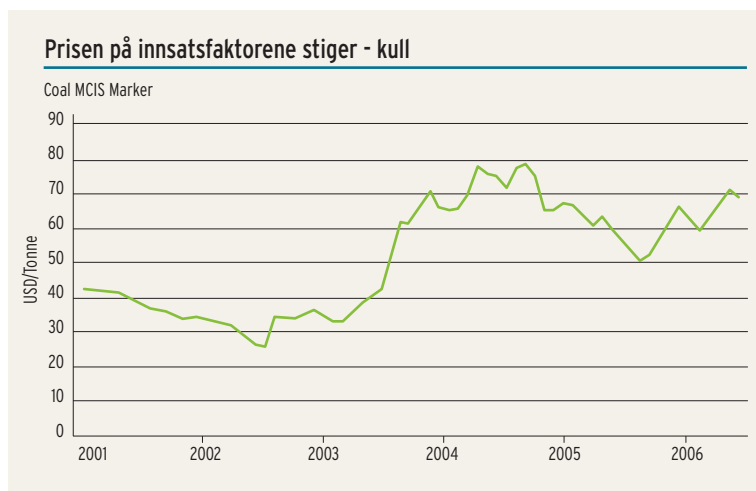
Regjeringen har lagt frem sitt forslag til støttesystem for fornybar energi i statsbudsjettet for 2007, og de har lagt frem en egen stortingsmelding om fornybar kraftproduksjon. Systemet skal administreres av Enova (offentlig organ for enøk og energiomlegging), og det anslås at om lag 1/3 av Enovas samlede årlige ramme på 1,6 milliarder kroner årlig vil bli brukt til kraftproduksjon. Det øvrige vil bli brukt til varme og energisparing.

EBL har argumentert for at en støtte til ny fornybar kraftproduksjon bør være avhengig av faktisk produksjon, ikke prognoser. Dette er oppfylt med regjeringens opplegg, og innebærer at utbygger ser ordinær markedsrisiko i kraftmarkedet. EBL har videre argumentert for at en støtteordning bør gi generelle, objektive kriterier til hvem som kan få tildelt støtte. Alle anlegg som oppfyller disse kriteriene, bør ha rett til å få delta i systemet. Det er ennå ikke avklart om opplegget vil oppfylle dette kriteriet.

Innenfor denne ordningen er det nivået på støtten som avgjør om ordningen kan skape investeringer. Det legges nå opp til et støttenivå på 4, 8 og 10 øre for hhv. vannkraft, vindkraft og kraft fra biomasse, garantert over 15 år som tillegg til kraftprisen. Støttesatsen reduseres imidlertid med 0,6 øre/kWh for hvert øre kraftprisen går over 45 øre/kWh.

Den faktiske effekten av systemet er avhengig av om utbyggere finner lønnsomhet i å bygge ut med de satsene som nå er gitt. Det er grunn til å tro at det finnes en rekke mindre vannkraftprosjekter som kan realiseres innenfor dette systemet. For vindkraft er kostnadsbildet i dag slik at praktisk talt alle prosjekter vil bli lagt på vent dersom ikke markedets forventninger til kraftpriser blir høyere enn i dag. Kraft fra biomasse vil i de aller fleste tilfeller være integrert med varme-produksjon, eksempelvis i industri og fjernvarmeanlegg. Det er derfor vanskelig å vurdere denne ordningen isolert, men man vil ikke få nye biokraftverk med dette systemet.

For vannkraft planlegges det å gi støtte bare for de første 3 megawatt, installert effekt, slik at støtten til større vannkraftanlegg blir liten. Systemet omfatter også opprustingstiltak i eksisterende anlegg.



? Mange hevder at markedet har skylden for de høye prisene?

Den alvorlige forverringen av kraftbalansen fra slutten av 90-tallet var en direkte følge av politiske handlinger. Kombinasjonen av lite ny kraft og økende forbruk får strømprisen til å stige som kvikksølv i et termometer. Å klandre markedet for en slik prisøkning blir omtrent som å klandre termometeret for den høye feberen. Omfattende og uforutsigbare politiske prosesser har i praksis strupt tilgangen på ny kraft. Veien videre er ikke å begrense det nordiske kraftmarkedet, men å sikre markedets virkemåte gjennom tiltak som opprettholder konkurransen og gir en friere og mer forutsigbar tilbudsside. Da vil også prisen havne på et gjennomsnittlig lavere nivå.

? Hva påvirker strømprisen?

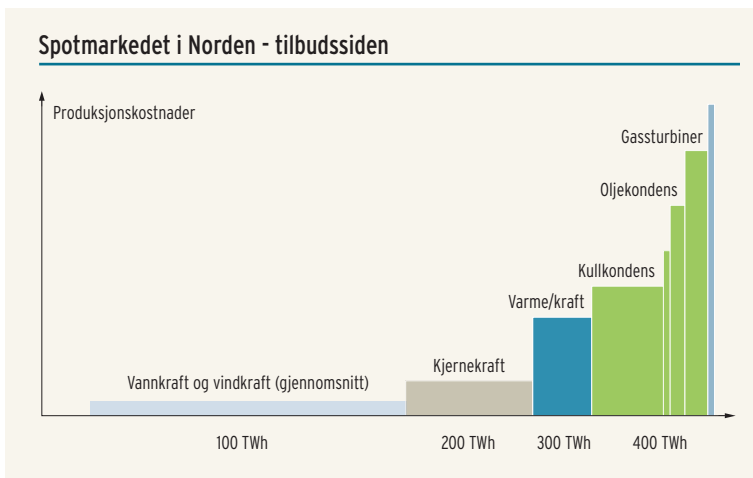
Kraft lages fra mange kilder – og de koster ulikt å produsere. I Norge produserer vi nesten bare vannkraft. I landene rundt oss lages i tillegg blant annet kullkraft, gasskraft, kjernekraft og vindkraft. Norske strømkunder får kraft fra alle disse kildene. Når strømmen brukes merker man ikke hva den er laget av. Alle kraftformer anvendes til de samme formål, som lys og varme. Derfor handles alle typer kraft i samme marked.

Prisnivået bestemmes av forholdet mellom hvor mye strøm vi trenger og hvor mye vi har tilgjengelig. Markedet fungerer slik at den billigste kraften produseres først. Når forbruket øker fases dyrere energi inn, og markedsprisen stiger. Hver dag velger det nordiske kraftmarkedet den billigste måten å forsyne Norden med kraft. Av og til fører det til høy produksjon i Norge, av og til fører det til høy produksjon i våre naboland.

På kort sikt påvirkes markedsprisen av forbruksnivå, tilgang på vann og råvarepriser på gass, olje og kull. Hva som betyr mest vil variere over tid. På lang sikt påvirkes markedsprisen av forbruksutvikling, produksjonsevne og transportkapasitet.

Strømprisen som kundene betaler er lik markedspris pluss fortjeneste til kraftleverandøren og merverdiavgift til staten. Fortjenesten utgjør en mye mindre andel enn avgiften.

I 2006 har Norge jevnt over eksportert og importert like mye - men vi har solgt dyrere til utlandet og kjøpt billigere tilbake. Dette viser vannkraftens store styrke - fleksibiliteten - som innebærer at vi kan produsere mest når behovet er størst. Det innebærer også at den norske vannkraften bidrar til å dempe de verste pristoppene.



Kilde: Nord Pool

? Vil lavere el-avgift i Norge gi høyere strømpris i Norden?

Nei. Hvis norske myndigheter reduserer el-avgiften vil forbruksutgiftene for norske strømkunder gå ned, men strømprisen vil bare i liten grad bli påvirket. Finansdepartementet hevder at en reduksjon i el-avgiften i neste omgang vil føre til at prisene går opp, fordi lavere utgifter gir høyere etterspørsel som igjen presser prisen i været, slik at gevinsten av lavere el-avgift blir spist opp av høyere priser. Dette høres tilforlåtelig ut, men er likevel feil. Man overser at mens elavgiften bare angår en begrenset del av det norske forbruket, fastsettes markedsprisen på et nordisk plan. En reduksjon av den norske el-avgiften vil bare i beskjeden grad påvirke det totale el-forbruket i Norden, så markedsprisen vil ikke bli særlig påvirket.

② Hvordan blir strømprisene fremover? Vil de fortsette å stige?

Lite tyder på at vi kommer tilbake til de rekordlave prisene på 1990-tallet, som skyldtes et stort overskudd på kraft og en overgang til et markedsbasert system. I dag er situasjonen snudd på hodet. Dersom vi steller oss klokt, kan vi unngå de verste kortsiktige prissjokkene og få en jevnere prisutvikling over tid, men da trenger vi politiske vedtak som gjør det lønnsomt å bygge ut ny kraft. Og selv om vi bygger ut ny kraft, kan vi neppe forvente at prisene stuper til de rekordlave nivåene på 90-tallet.

Kraftutveksling

Dette er saken

I perioder med høy pris og netto krafteksport, blir kraftflyten ut av landet kritisert. Vi møter påstander om at eksporten må avskjæres.

Budskap

I et år med normal nedbør er vi ikke selvforsynt. Vi trenger import. Dersom vi skal importere strøm når vi trenger det må vi også eksportere når andre trenger det. Et nei til eksport kan i praksis være en stengning av grensene. Det taper vi mer på enn våre naboer. Hvilken vei kraften flyten innenfor Norden vil variere etter hvor behovet er størst. Men sett over tid, er det ingen land som er så avhengig av linjene til utlandet som Norge.

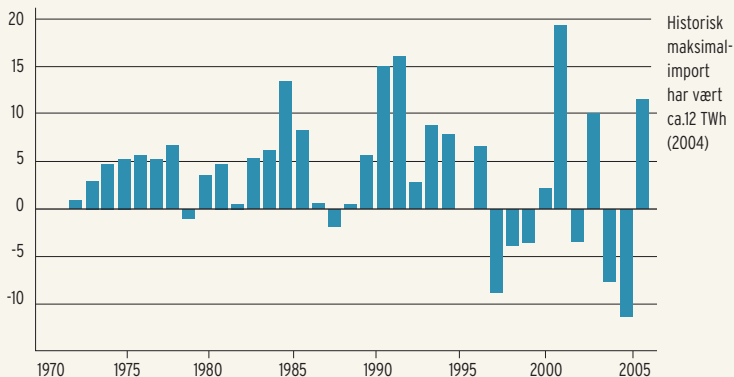
Kraftutveksling med utlandet er en livsnerve som gjør at vi kan importere når vi trenger det, og omvendt. Uten disse overføringsmulighetene måtte vi bygd ut mye mer kraft for å dekke forbrukstoppene til en høy kostnad, og prisene ville svinge enda mer enn i dag. Utveksling er en billigere forsikring enn å være selvforsynt i enhver situasjon, ikke minst i et system med mye vannkraft.

Det er ikke eksporten som forårsaker den høye prisen. Regionale ulikheter i balansen mellom behov og tilbud skaper prisforskjellene mellom regioner, som igjen påvirker kraftflyten. Prisen påvirker kraftflyten - ikke omvendt.

Det er ikke markedet som skaper eksporten. Norge eksporterte mye mer kraft før vi fikk et nordisk marked. Før vi innførte et nordisk marked eksporterte vi i 9 av 10 år - fordi vi hadde et stort kraftoverskudd. Nå importerer vi like mye som vi eksporterer - fordi vi har et kraftunderskudd.

Netto eksport/import fra 1970-2005

Netto Eksport (+) / Import (-) Norge, 1970-2005



Kilde: Statnett

? Hvordan foregår eksport og import?

Kraftflyten håndteres av systemansvarlig (Statnett), og reflekterer kraftbehovet i ulike regioner til enhver tid. Prisbildet angir hvilken vei kraften flyter. I et område med underskudd vil prisen stige og dermed trekke mer kraft inn til området - og omvendt i områder med kraftoverskudd og lavere priser. Den enkelte produsent vet ikke hvor kraften han mater inn på nettet faktisk havner (heller ikke i hvilket land den havner).

? Hva skjer hvis vi stenger grensene?

Da øker prisen, og risikoen stiger for anstrengte forsynings situasjoner og i verste fall rasjonering. Kraftmangelen ville blitt enda mer prekær og prisene ville steget enda mer. Vi ville fått nedleggelse i industrien, og rasjonering kunne blitt en vanlig del av hverdagen. Norge er mer avhengig av utenlandsk kraft enn utlandet er av norsk kraft.

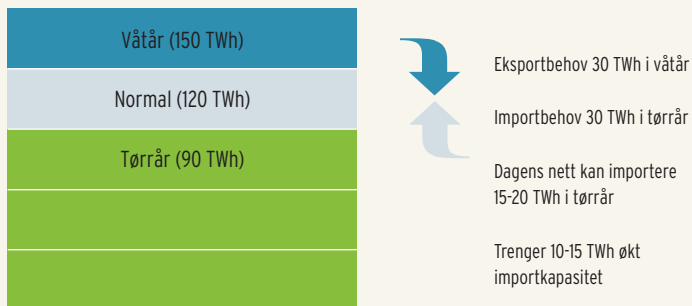
Vi har utvekslet kraft med våre naboland i mange tiår, og utbyggingen av transportnett går helt tilbake til den tidlige elektrifiseringen. Drivkraften har hele tiden vært lik: Sammen har vi mer kraft enn hver for oss, og det øker forsyningsikkerheten for alle at vi deler på den kraften vi har tilgjengelig.

Selv i en situasjon med balanse ville det i praksis foregå utveksling over døgnet - typisk går kraften inn om natten og ut på dagen. Dette er et resultat av et effektivt samspill mellom ulike produksjonsformer i de forskjellige landene, og noe alle tjener på.

? Kan vi importere oss ut av en eventuell krise?

Teoretisk kan forskjellen mellom et svært tørt og svært vått år i det norske, vannbaserte kraftsystemet bli så stor som 60 TWh, tilsvarende halvparten av vårt totale årsforbruk. Virkeligheten har hittil vært nesten like dramatisk. De siste 20 årene har produksjonen svingt med 45 TWh fra det tørreste til det våteste året, tilsvarende nærmere 40 % av årsforbruket. Til sammenligning er importkapasiteten 15-20 TWh.

Stor variasjon i nedbør - Forskjellen mellom vått og tørt år



Kilde: Statnett

⊙ Er ikke det såkalte kraftunderskuddet bare en myte - et rykte satt ut av kraftprodusenter som ønsker mer utbygging på miljøets bekostning?

Kraftunderskuddet er så visst ingen myte. I 7 av de siste 11 årene har Norge vært netto «importør» av kraft. Før 1995 - da vi hadde tilbudsoverskudd - var vi typisk nettoeksportør av kraft. Etter 1995 har vi like ofte vært «importør» som «eksportør».

CO₂- kvotehandel og Kyoto

Dette er saken

Høye kvotepriser på CO₂ slår inn på de nordiske kraftprisene via produksjon av kullkraft og annen fossil energi. Dette har vakt sterke reaksjoner og ført til påstander om utilbørlig høye overskudd hos kraftprodusentene.

Budskap

CO₂-kvotehandel har sin bakgrunn i Kyoto-avtalen fra 1997. Hensikten med avtalen er å redusere utslippene av CO₂ for å forhindre en fremtidig klimakrise på jorda. For å oppnå det har man i EU lagt opp til virkemidler som gjør det mer lønnsomt å produsere og investere i ren kraft, og mindre lønnsomt å produsere kraft fra fossile brensler. Vann- og vindkraft har med andre ord en miljøfordel som de tilgodeses økonomisk for. Ren kraftproduksjon skal selvsagt ikke belastes et CO₂-utslipp de ikke har.

En logisk konsekvens av en avtale som tar sikte på å redusere verdens CO₂-utslipp, er at CO₂-fri produksjon av energi blir mer verdifull. Fornybar energiproduksjon - som vann-, vind- og biokraft - slipper ikke ut CO₂ og betaler følgelig ikke for CO₂-kvoter. Derfor er den norske vannkraftformuen mer verdt etter iverksettelsen av Kyoto-avtalen

Kyoto-avtalen har gjort vannkraften - og annen fornybar energi - enda mer verdifull, fordi den ikke skader klimaet på jorda. I henhold til logikken i Kyoto-avtalen, skal dette føre til økt utbygging av fornybar energi, på bekostning av ikke-fornybar. Veien til økte investeringer i fornybar energi går via økt lønnsomhet, og økt lønnsomhet for fornybar energi betyr nødvendigvis mer penger i kassa til de som lager den.

Ingen andre land lager så å si bare fornybar energi - og fortsatt har vi et stort potensial av fornybare kilder. Norge er «verdensmester» i ren energi.

Hvilken betydning har innføring av CO2-kvoter?

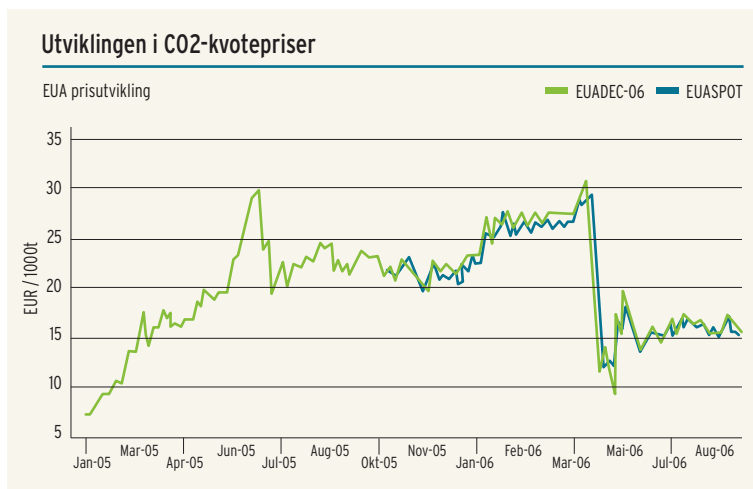
En CO2-kvote er en utslippstillatelse for en viss mengde CO2. Det utstedes en begrenset mengde kvoter, slik at de samlede utslippene begrenses. Ved å gjøre det mulig å kjøpe og selge kvoter - slik at alle som slipper ut CO2 har et valg mellom å kjøpe kvoter eller kutte eget utslipp - sikrer man at de billigste kuttiltakene gjennomføres først.

Innføringen av CO2-kvoter i Europa har ført til høyere kraftpriser. Men dette er et tiltak som er innført av politikerne for å møte klimautfordringen - det er ikke noe markedsaktørene har funnet på.

Kvotepriene falt brått i mai 2006, etter at nye utslippsdata indikerte at EU hadde beregnet seg for store kvoter i forhold til det reelle utslippsnivået. Kvotepriene sank naturlig nok som følge av dette, og dermed også kraftprisene. Kvotemarkedet ble kraftig kritisert, ikke minst fordi informasjonen ut til markedsaktørene var dårlig organisert. Fem land «slapp nyheten» før de andre, og overskuddet av kvoter kom som en overraskelse.

Markedet for CO2-kvotehandling er for tiden til diskusjon i EU. Nylig foreslo EU-kommisjonen at kvotemengden for Kyoto-perioden 2008-2012 skal reduseres med 7 prosent i forhold til dagens nivå. Forslaget kan leses som en respons på kritikken i kjølvannet av det store prisfallet i mai 2006.

Utfordringen fra global oppvarming vil ikke forsvinne, og fortsatt er det europeiske kvotehandelssystemet det mest helhjertede og avanserte forsøket på å møte klimautfordringene. EU vil sannsynligvis beholde sitt kvotesystem, men tiltak bør gjøres for å sørge for bedre informasjonsflyt og et mer velfungerende kvotemarked, slik at kostnadene reflekterer de reelle kostnadene ved å redusere utslippene av klimagasser, og slik at vi slipper de store kortsiktige svingningene i kvoteprisen.



Kilde: Nord Pool

Konkurransen i det nordiske markedet

Dette er saken

Vi har blitt møtt med påstander om at markedet ikke fungerer og at prisene ikke er «riktige».

Budskap

Det nordiske markedet overvåkes og granskes kontinuerlig av både Kredittilsynet, Konkurransetilsynet, NVE og den nordiske kraftbørsen Nord Pool. I tillegg gjennomføres granskninger i regi av EU og ESA (EØS-avtalens overvåkingsorgan), og vi har i Norge hatt en stor offentlig utredning («Kraft og Makt», 2003) som vurderte erfaringene fra vinteren 2002/03. Konklusjonene så langt er entydige. Det nordiske kraftmarkedet fungerer bra. Forbedringspotensial finnes, men ikke i det omfang som kritikerne hevder. Vi kan gjerne ha flere granskninger - men de vil ikke gi oss lavere kraftpris.

Kritikerne av markedet sier at resepten er mer regulering og mindre marked. Men vi kan ikke regulere oss ut av dagens situasjon. Regulering løser ikke det egentlige problemet med for lite kraft i forhold til behovet. Problemet er ikke markedet og markedsaktørene - men de politiske rammene rundt markedet. I California prøvde man å regulere seg ut av problemene ved å introdusere en maks-pris. Det førte bare til ytterligere forsyningskrise.

? Kan vi ikke bare fjerne markedet?

La oss tenke oss at vi virkelig fjernet markedet. Det ville ikke ha endret årsakene til de høye prisene sommeren 2006. Vi ville fortsatt ha hatt for lite nedbør - vi ville fortsatt hatt flaskehals på nettet i Norden - vi kunne fortsatt rammes av ekstraordinære forhold som stans i den svenske kjernekraften - Norden ville fortsatt ha måttet importere dyr kraft sørfra. Vi betalte en pris for kraften også før det nordiske markedet ble innført - og selv om den var politisk fastsatt var den ikke fristilt

fra virkeligheten. Selv uten et marked ville vi i dag ha måttet betale en høy pris for kraften, fordi ubalansen mellom tilbud og etterspørsel ikke blir borte selv om markedet blir borte. Om vi fjernet markedet og stengte grensene ville prisene bare steget ytterligere, fordi Norge over tid er mer avhengig av utenlandsk kraft enn utlandet er av norsk kraft.

Er ikke markedsrett et problem?

En undersøkelse fra ESA, organet som overvåker EØS-avtalen, konkluderer med at kraftmarkedet i Norge er velfungerende - og det beste i Europa. Mens Norge får «godkjent», har EU-kommisjonen vært mer kritiske til forholdene i EU-landene. Kraftmarkedet overvåkes både av kraftbørsen selv, av Konkurransetilsynet og av NVE. Takket være utstrakte kontrollmekanismer, kan vi for eksempel fastslå at påstander som har figurert om tømning av magasinene ikke stemmer.

Produksjon



Behov for mer kraft

Dette er saken

Behovet for mer ny kraft er ofte nevnt som en årsak til høye priser. Flere har etterlyst hvorfor det ikke kommer mer ny kraft.

Budskap

Det voksende kraftunderskuddet er et resultat av mange år med politiske unnlattelsessynder. Problemet hittil har vært mangelfulle rammevilkår for ny kraft. Bransjen ønsker å bygge ut, og har i årevis søkt om tillatelse for nye prosjekter. Fortsatt har vi ikke en energi-politikk som i tilstrekkelig grad tillater og oppmuntrer til investeringer i ny kraft.

Vi trenger gode støtteordninger for ny fornybar energi, vi trenger mer effektive konsesjonsprosesser, vi trenger tilrettelegging for gasskraftverk ikke minst i Midt-Norge, og vi trenger grønt lys for interessante nye muligheter som kullkraftplanene på Vestlandet. Vi trenger også åpning for oppgradering og utvidelser av eksisterende vannkraftverk. Her ligger et stort energipotensial som kan iverksettes med minimale miljøinngrep. (Se også side 9.)

Norsk kraftforsyning er fortsatt 98 % vannkraft - men ny vindkraft har så smått begynt å gjøre sine innhogg. Gasskraftverket på Kårstø starter dessuten å produsere høsten 2007. I fremtiden behøver vi mer fornybar energi - vind, bølge, vann og varme. Også utnyttelse av gass til varme og el vil bidra til et bedret europeisk klimaregnskap.

Kraftbehovet er stort også i tiårene som ligger foran oss. Samtidig vil klimautfordringene gjøre det umulig å fortsette med den samme energimiksen som før. Dette taler for å satse enda mer på norske fornybare energiresurser, fordi det gir den beste balansen mellom miljø, forsyningsikkerhet og verdiskaping. For energinasjonen Norge skaper dette store muligheter, samtidig som det krever at vi tar de rette energipolitiske veivalg.

Fremtidig energibehov på verdensbasis

	2004	2030	2004 - 2030
Kull	2773	4441	1,8 %
Olje	3940	5575	1,3 %
Gass	2302	3869	2,0 %
Kjerne	714	861	0,7 %
Vann	242	408	2,0 %
Biomasse / avfall	1176	1645	1,3 %
Annen fornybar	57	296	6,6 %
Total	11 204	17 095	1,6 %

Kilde: International Energy Agency, IEA. World Energy Outlook 2006
Referansescenariet. Tallene i de to første kolonnene er i millioner tonn oljekvivalenter.

⊙ Hvorfor kan man ikke pålegge produsentene å holde igjen på vannet?

Hvis man pålegger selskapene å holde tilbake mer vann enn de ellers ville gjort, vil prisen bli enda høyere på kort sikt - og bare i liten grad påvirke prisene på lang sikt. Resultatet ville være et samfunnsøkonomisk tap. Det er allerede bestemmelser om minstevannstand ut fra miljøhensyn. Og i en del tilfeller har nedtappingen hatt å gjøre med konsesjonskrav til minstevannsføring - noe som innebærer at du må tappe en viss mengde for å unngå at elveløpene nedenfor dammen blir tørre.

Det lønner seg aldri for en kraftprodusent å tappe ned så mye at man ikke har vann igjen til en knapphetssituasjon. Blir knappheten akutt, vil jo prisene stige tilsvarende, og den produsenten som da er tom for vann vil tape masse penger. Jo større knapphet som ventes i fremtiden, desto mindre lønnsomt vil det være å selge vann nå, og desto mindre blir eksporten. Derfor fører faktisk markedssystemet til en produksjonspolitikk som er helt i tråd med kravene til forsyningssikkerhet.

I forhold til forsyningssikkerhet er ikke problemet først og fremst hvordan vi fordeler vannet vi har, men at vi har for lite vann totalt sett. Det finnes ingen smarte snarveier til høyere forsyningssikkerhet. Mer ny kraft, økt transportkapasitet og mer bevisst energibruk er de eneste måtene å forsikre seg mot eventuelle kriser. Også regjeringens forsyningssikkerhetsmelding (desember 2003) konkluderte med at økt kraftutbygging er mer effektivt enn økte krav til minstevannstand for å trygge kraftforsyningen.

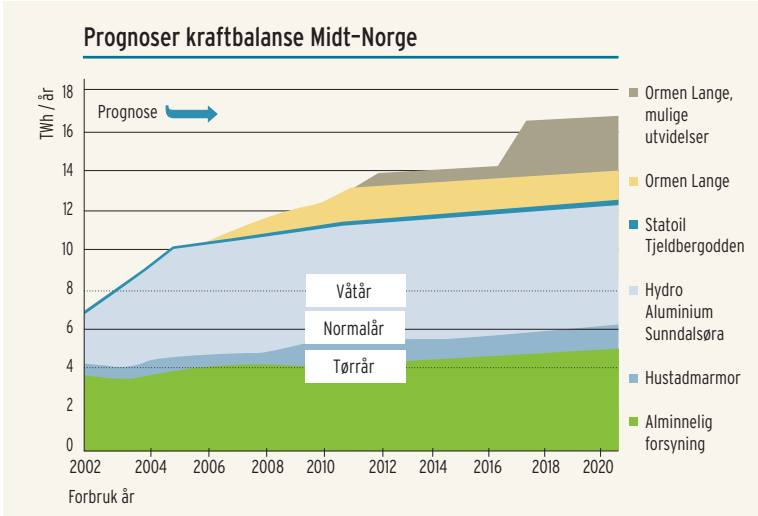
Hva skjer i Midt-Norge?

Kraftsituasjonen i Midt-Norge er blitt stadig mer anstrengt de siste årene, og blir enda mer presset når Ormen Lange-terminalen settes i drift i 2007. Situasjonen er særlig anstrengt i Møre og Romsdal. Samtidig er muligheten for å importere kraft til området begrenset, og importmuligheten forverres etter hvert som kraftbalansen blir stadig mer anstrengt. På litt lenger sikt er det større sannsynlighet for å få inn ny produksjonskapasitet i systemet som kan avhjelpe situasjonen. Det er årene fra 2007 - 2011 som kan bli kritiske.

Den anstrengte kraftsituasjonen i Midt-Norge er i hovedsak et energi-problem. Det er fare for at det selv i normalår blir for lite energi dersom det ikke settes i verk tiltak.

På lengre sikt vil det være muligheter for å få inn ny kapasitet i systemet i form av økt importkapasitet og ny produksjon, men det er neppe realistisk å få inn nok før i 2011. Regionen trenger langsiktig holdbare løsninger i form av gasskraftverk og økt transportkapasitet. Det er viktig at planene for slike prosjekter forseres.

En eventuell krise i Midt-Norge er skapt som følge av politiske unnfal- heter. Derfor må politikerne på banen for å unngå at lokalt næringsliv og befolkningen i urimelig grad blir skadelidende for en situasjon de ikke selv har skapt.



Kilde: Istad Nett

Nett



Nettleien

Dette er saken

Nettleien er omfattet av stor interesse, og det er generelt et stort opplysningsbehov om nettleien – hvordan den regnes ut og hvilke forhold som påvirker størrelsen på nettleien.

Budskap

Driften av nettet er et «spleiselag». Både produsenter og forbrukere betaler nettleie. Myndighetene bestemmer hvor mye forbrukerne totalt skal betale i nettleie. Størrelsen på den totale nettleien som kreves inn fra forbrukerne og produsentene avhenger av hvor mye penger som trengs til drift og investeringer.

Nettleie uten avgifter skal dekke drift og administrasjon, vedlikehold og investeringer, renter og avdrag på gjeld, lønn til de ansatte og avkastning på eiernes investerte kapital, samt det fysiske nettapet når strømmen fraktes. På toppen kommer offentlige avgifter (el-avgift, Enova-avgift eller merverdiavgift).

Nettleien har en fast og en variabel del. Den variable delen regnes per kilowattime, slik at de kundene som bruker mest strøm betaler høyest nettleie. Nettleie per kilowattime beregnes ut fra hvor mye kundene forventes å bruke. (Se ellers ramme på side 33).

? Hva er mindreinntekt?

Hvis totalt forbruk blir annerledes enn ventet, blir også nettselskapets inntekt annerledes enn ventet. Da kan leien bli justert opp eller ned ved neste korsvei. Dersom kundene eksempelvis bruker mer enn forventet, blir selskapets inntekter større enn ventet (dette kalles merinntekt). Da reduseres nettleien neste gang. Hvis derimot kundene bruker mindre strøm enn forventet, reduseres selskapenes inntekter (mindreinntekt), og nettleien justeres opp. Kundene vil merke dette enten ved at det variable leddet endres (øre per kilowattime) – eller ved at fastleddet

endres (kroner per år). Derimot påvirkes ikke den samlede innbetalingen fra strømkundene til nettselskapene. Dette skyldes at selskapenes tillatte inntekt ikke blir endret selv om strømforbruket går ned eller opp, siden det på kort sikt koster nesten det samme å drive nettet uansett om det fraktes mye eller lite strøm.

For eksempel bygget det seg i 2003 opp en betydelig mindreinntekt, siden forbruket ble lavere enn forventet som følge av høyere priser. Dersom det samme skjer med de høye prisene i 2006, kan igjen mindreinntekten bygge seg opp. Dette kan i sin tur føre til at nettleien for hver kilowattime (eventuelt fastbeløpet) må justeres opp for at ikke inntekten skal havne langt under den tillatte rammen for nettselskapene.

I det lange løp er det likevel stordriftsfordeler på nettdrift. Det innebærer at gjennomsnittskostnaden per transportert kWh synker med økende transportvolum.

Hvilke forhold kan føre til at nettleien øker?

Forhold som kan føre til økt nettleie er

- Økt behov for investeringer og fornyelse av nettet
- Økt behov for vedlikehold
- Økte offentlige avgifter
- Økt rentenivå i samfunnet som gjør at kravene til avkastning øker
- Økte investeringer eller kostnader i sentralnettet

Hva vil det si at strømnettet er et naturlig monopol?

Strømnettet er et naturlig monopol fordi det ikke gir mening å bygge to ledningsnett til det samme huset. Derfor er nettselskapene regulert. Nettselskapene drifter, vedlikeholder og utvikler nettet i hvert sitt geografiske område. Nettleien varierer mellom de ulike nettselskapene. Årsaken er at naturgitte forhold gir selskapene ulike kostnader.

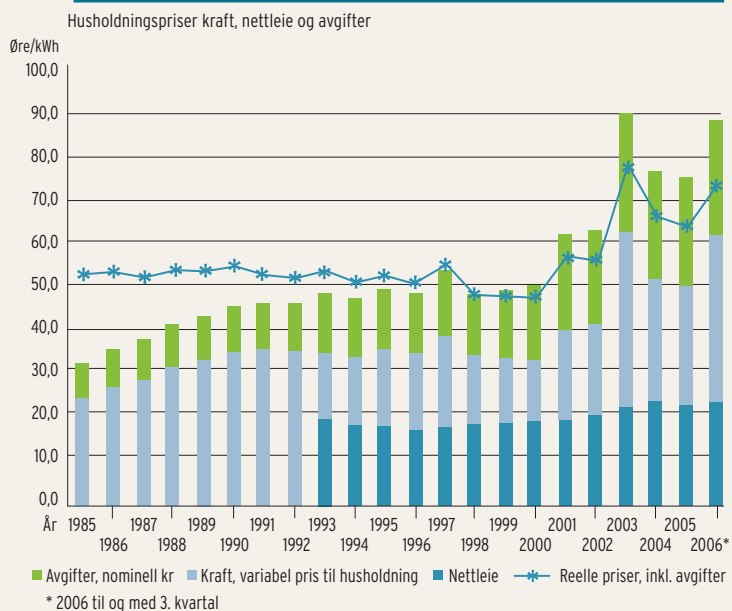
? Hva er sammenhengen mellom strømpris og nettleie?

Det er ingen direkte sammenheng mellom strømpris og nettleie. Kraftselskapene setter ikke opp nettleien for å kompensere for reduserte inntekter ved at markedsprisen på strøm går ned. Beregningen av nettleien er strengt regulert. Det finnes en indirekte sammenheng ved at økte strømpriser gjør det mer kostbart for nettselskapene å erstatte det fysiske svinnet (nettap) som skjer når kraften fraktes. Dette svinnet er selskapene pålagt å erstatte – og her er sammenhengen at høyere strømpris gir økt nettleie. Når det gjelder mindreinntekt, kan det nok virke merkelig at lavere forbruk skal følges opp av høyere nettleie per kilowatttime. Men mindreinntekten er strengt tatt bare en tidsforskyvning av pengestrømmen fra nettkunde til nettselskap, og påvirker ikke nettselskapenes totale inntekt over tid.

Nettleie med avgifter regnes ut i flere steg:

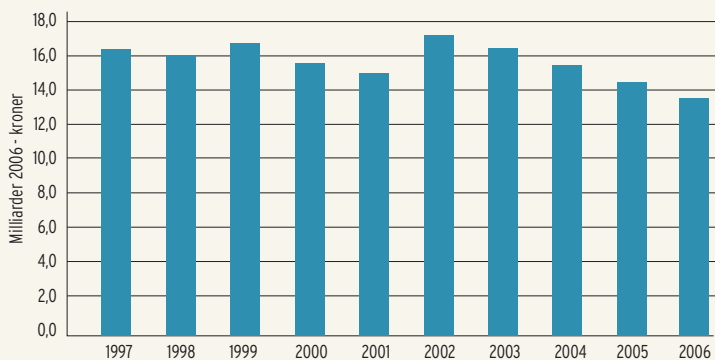
Først regnes det ut hvor mye nettselskapet kan hente inn fra kundene sine.	<p>Dette består av to deler: Nettselskapets tillatte inntekt, som fastsettes av myndighetene, pluss kostnaden som må betales til overliggende nett, som f. eks. sentralnettet.</p>
Summen fordeles på kundegruppene.	<p>Nettselskapet har flere kundegrupper (husholdninger/fritidsboliger, ulike typer næringsliv) og har en fordelingsnøkkel mellom disse.</p>
Nettleien for hver kundegruppe fordeles på et fast og et variabelt ledd (kalles også energileddet).	<p>Fastleddet er et fast beløp. Størrelsesforholdet mellom det faste og variable leddet varierer fra selskap til selskap.</p> <p>Det variable leddet fordeles på antallet kWh nettselskapet regner med å selge i neste tidsperiode (dersom man bommer på hvor mye kraft som blir solgt, bommer man også på hvor mye inntekt man får).</p>
Avgiftene legges til.	<p>I tillegg kommer forbruksavgift, Enova-avgift og merverdiavgift (mva.regnes også av de to første avgiftene).</p>

Strømpriser til husholdning 1985 - 2006



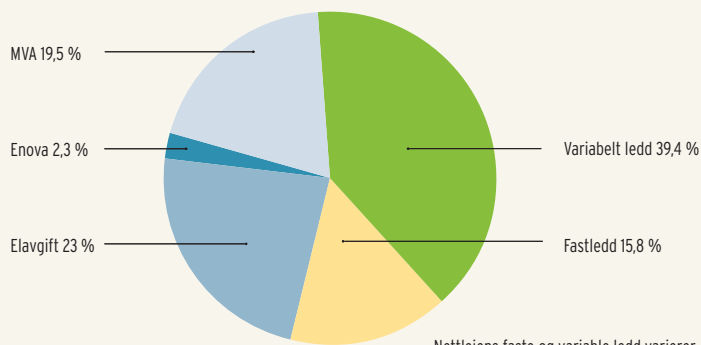
Kilde: SSB Konkurransetilsynet, NVE og EBL - nominelle priser

Tildelt total inntektsramme (1997-2006)



Kilde: NVE faste 2006 kr

Slik er nettleien sammensatt (2006)



Nettleiens faste og variable ledd varierer fra selskap til selskap (Dette er gjennomsnittstall for Norge)

Leveringssikkerhet og fornyelse

Dette er saken:

I forbindelse med mer omfattende strøbrudd kommer ofte en debatt om kvaliteten på nettet. Lokale forhold spiller en stor rolle i slike tilfeller, men det finnes likevel et generelt bakteppe for diskusjonen.

Budskap:

Den løpende driften og vedlikeholdet av nettet er jevnt over bra, og leveringskvaliteten er svært høy i det norske nettet. Mengden av uteblitt strøm som følge av avbrudd er halvert de siste åtte årene, noe som bekrefter at nettselskapene gjør jobben sin. I 2005 var det kun 0,013 prosent av den leverte strømmen som ikke kom frem til forbrukerne (såkalt ikke-levert energi).

Ikke desto mindre blir fornyelsen av strømnettet en utfordring i årene som kommer. Det er viktig å ha klart for seg sammenhengen mellom fornyelse og vedlikehold: Godt vedlikehold er en forutsetning for høy leveringssikkerhet – som vi har i Norge. Derimot kan ikke godt vedlikehold forhindre at nettet blir eldre, og før eller siden må skiftes ut fordi komponentenes levetid er begrenset. Derfor må man både drive godt vedlikehold og skifte ut nettet løpende

Med dagens fornyelsestakt vil det ta 100-200 år å fornye hele strømnettet i Norge – men nettets reelle levetid er bare 35-70 år. Behovet for årlige investeringer i å fornye nettet vil stige betraktelig i løpet av de neste 20 årene.

I det lange løp vil investeringsevnen henge sammen med inntektene fra nettleien, og det er uhyre viktig at vi finner den rette balansen. Vi må ha et system som sikrer effektiv drift og lav nettleie, men vi må ikke skru til så hardt at vi skader evnen til å fornye nettet. Da risikerer vi flere og mer omfattende strømvbrudd, slik man har opplevd de siste årene i blant annet Sverige, Storbritannia, Italia, USA og Canada.

Vi har lenge klart å drive med et aldrende nett, men nå er det behov for å fornye det. Da må nettselskapenes inntekter øke, slik at investeringene kan økes. Vi kan ikke la nettet råtne på rot. Det er viktig at investeringene ikke utsettes, ellers blir bare behovet større i fremtiden, og faren for strømbrudd øker - og ingenting er dyrere for samfunn og strømbruker enn at strømmen går.

❓ Er reguleringsregimet godt nok til å dekke fornyelsesbehovet?

Fremtidig investeringsbehov vil sette systemet på prøve. NVEs nye nettreforme som trer i kraft fra 1. januar 2007 vil dessverre ikke i tilstrekkelig grad gjøre nødvendige investeringer lønnsomme og dermed gjennomførbare. Systemet er derfor ikke godt nok. Reguleringen må ivareta strømkundenes interesser både på kort og lang sikt. Vi må ha krav til effektiv drift, men vi må samtidig ha inntektsrammer som er store nok til at vi sikrer nødvendige investeringer, ellers vil forsynings-sikkerheten få lide.

Forbruk og sluttbruker



Strømprodukter

Dette er saken:

Debatten om hvilken type strømvtale som kundene bør velge kommer opp hver gang vi opplever større prissvingninger.

Budskap:

Kraftmarkedet er fritt. Det innebærer at alle strømkunder fritt kan velge og bytte kraftleverandør og type strømvtale. Det finnes tre hovedtyper avtaler. De skiller seg fra hverandre ved hvordan de fordeler risiko mellom selger og kjøper. Ingen kan vite sikkert hvordan prisen utvikler seg i fremtiden, og strømkundene bør derfor velge avtale ut fra hvor stor risiko de er innstilt på å ta.

På toppen av alle avtalene kommer merverdiavgift på 25 prosent. (Kundene betaler også el-avgift og Enova-avgift, men disse kreves inn sammen med nettleien.)



Hva kjennetegner de forskjellige strømvtalene?

Fast pris: Kunden betaler samme pris hele tiden. Her er markedet «nullet ut» – og det er altså selgeren som tar risikoen med svingende markedspriser. For dette betaler kunden en ekstra «forsikringspremie» som er inkludert i fastprisen. Fastpris er for de kundene som er opptatt av forutsigbarhet, og kan sammenlignes med fastrente på banklån. Om lag 10 prosent av strømkundene har i dag fastprisavtale.

Standard variabel pris: Med denne kontrakten varierer prisen, men kraftselskapet må varsle prisendringen 14 dager før den finner sted, noe som fører til at prisen til sluttkunden blir «hengende etter» markedsprisen både når denne beveger seg oppover og nedover. En to ukers bindingstid gjør at selskapet gjerne sørger for å ha inngått avtaler i kraftmarkedet som sikrer at de kan innfri forpliktelsene overfor kunden. Derfor blir kraften som selges videre til kunden gjerne kjøpt i ukene før den faktisk brukes. Også her tar altså kraftleverandøren noe av risikoen med kortsiktige prishopp i markedet på sin kappe. Om lag 60 prosent av kundene har en slik avtale.

Markedspris med påslag: Strømkunden betaler markedspris (spotpris) pluss et påslag som kraftleverandøren beregner seg, og som står opplyst i avtalen. Dette betyr at prisen som kunden betaler følger markedsprisen i det nordiske kraftmarkedet, og prisendringer iverksettes uten forvarsel etter som markedsprisen endrer seg. Kraftleverandøren kjøper inn kraften samtidig med at den selges videre, og kunden tar følgelig hele risikoen ved prisendringer. Om lag 30 prosent har en slik avtale.

I tillegg til de tre hovedtypene finnes flere spesialutgaver - mellomtyper - av disse avtalene.

Hvorfor kan ikke bransjen slutte å bruke standard variabel pris, som noen hevder innebærer at kraftleverandørene skor seg på kundene?

Avstanden mellom markedsprisen på kraft og hva kundene må betale er ingen steder så lav som i Norge. I de andre nordiske landene betaler strømkundene mer til sine leverandører. Årsaken er at den sterke konkurransen mellom norske strømlleverandører. Det tjener strømkundene på - og det gjelder uavhengig av type strømvavtale.

Kundene kan fritt velge den avtaletypen de ønsker, og stadig flere går over til markedspris med påslag. Likevel har de fleste kundene fortsatt standard variabel pris. Det innebærer at prisen strømkundene betaler blir hengende etter markedet med noen uker. Det er gunstig når markedsprisen stiger, og mindre gunstig når markedsprisen synker - men i det lange løp skal det jevne seg ut i forhold til markedspris med påslag.

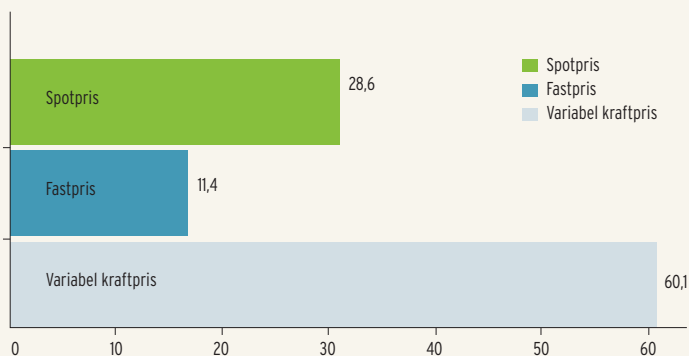
Hvis du sammenligner «standard variabel pris» og «markedspris med påslag» over noe tid, ser du at de veksler på å være best på pris. Det er ikke uten videre lett å si hvilken kontrakt som lønner seg. Det viktige for kundene er å ta stilling til hvor stor risiko de vil løpe. Ekspertene er ikke enige om hvilken avtale som lønner seg, og det finnes tilhengere av begge typene.

? Hvorfor utvikler ikke bransjen nye produkter?

Bransjen har fokus på produktutvikling. Innføringen av toveiskommunikasjon - automatisk forbruksmåling fra time til time - kan åpne for nye avtaletyper der kundene får betalt for den ekstra spareinnsatsen de setter inn i de timene av døgnet der forbruket - og dermed prisene - er på sitt høyeste. Dette vil også ha positiv effekt for enøk og forsynings-sikkerhet. Det finnes dessuten eksempler på nye fastpris-typer som tilbyr refundering dersom du klarer å bruke mindre enn et forhåndsberegnet forbruksnivå.

Hvilken avtaletype kunden har

Solgt volum produkttyper, husholdningskunder, prosent. 3. kvartal 2006.



Kilde: SSB

Konkurransen i det nasjonale sluttbrukermarkedet

Dette er saken

Vi møtes av og til av anklager om at vi ikke står for fri konkurranse og at vi ikke legger nok til rette for bytte av leverandør.

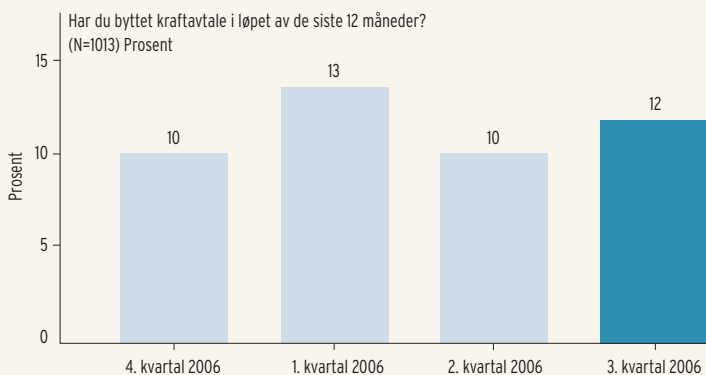
Budskap

Konkurransen i det norske markedet er god, og kraftleverandørenes marginer er gjennomgående de laveste i Norden. Kraftbransjen ønsker en fortsatt sunn konkurranse i kraftmarkedet.

Bransjen ønsker å gjøre det enda enklere og sikrere å bytte leverandør, blant annet fordi dette bidrar til å opprettholde konkurransenivået og dermed tilliten til markedet. Overfor myndighetene har vi lenge arbeidet for å få dette til.

EBL og Forbrukerombudet har dessuten utarbeidet såkalte standardavtaler for strømkontrakter mellom leverandører og husholdninger. Disse avtalene har en ferdig utarbeidet ordlyd som gjør at de juridiske forholdene mellom kjøper og selger er avklart. Fra 2007 styrkes lovvernet av strømkundene, og det er verdt å merke seg at loven legger de samme standardavtalene til grunn i sin tilnærming til avtaleforholdet.

Bytte av avtale



Kilde: TNS Gallup

Årlige strømutfgifter (Strømpris + nettleie + avgifter)

Regneeksempel med ulike markedsprisinivåer og årsforbruk (kronebeløpene i ca. tall)

	25 øre/kWh årgjennomsnitt		35 øre/kWh årgjennomsnitt		45 øre/kWh årgjennomsnitt	
	Året (kroner)	Måned (kroner)	Året (kroner)	Måned (kroner)	Året (kroner)	Måned (kroner)
10 000 kWh	7 500	625	9 000	750	10 000	833
20 000 kWh	15 000	1 250	17 500	1 458	20 000	1 667
30 000 kWh	22 000	1 833	25 500	2 125	30 000	2 500

Nettleien er satt til NVEs gjennomsnitt for 2006, 24,1 øre/kWh ved et forbruk på 20 000 kWh.

For å korrigere for fastleddet er nettleien satt 1 øre lavere ved 30 000 kWh og 1 øre høyere ved 10 000 kWh.

Markedsprisen refererer til nordisk systempris på Nord Pool

Klager – EI-klagenemnda

Dette er saken

Muligheten til å klage er en sentral del av kundenes rettigheter. Elklagenemnda har en viktig rolle å spille, ikke minst i lys av den nye forbrukervernlovgivningen som trer i kraft i 2007.

Budskap

Elklagenemnda behandler tvister mellom energiselskap og kunder. Nemnda er opprettet etter avtale mellom Energibedriftenes landsforening (EBL) og Forbrukerrådet, og har vært i virksomhet siden 1991. Nemnda ledes av en uavhengig person som i det daglige er dommer i lagretten. I tillegg oppnevner forbrukerne og bransjen to medlemmer hver. Saksbehandlingen er gratis for forbrukerne.

Elklagenemnda behandler tvister vedrørende kontraktsforholdet mellom energiselskap og husholdningskunder. Eksempler på tvister kan være forhold vedrørende måling/målefeil, beregning av strømforbruk, spenningsvariasjoner og ansvar for skade på elektriske installasjoner, tilknytningsavgifter, anleggsbidrag, fremføring av lavspenningsnett og leveringsbetingelser.

Tvister mellom energiselskap og næringslivskunder faller utenfor nemndas virkefelt.

Saksbehandlingen er skriftlig. Det forutsettes at den som klager først har reist skriftlig klage overfor energiselskapet, uten at tvisten er løst i minnelighet. Dersom klagen ikke imøtekommes skal den som klager varsles om adgangen til å bringe saken inn for nemnda. Etter at klageren har mottatt avslag fra energiselskapet har han eller hun en frist på fire uker på å reise saken for nemnda. Fristen løper bare dersom svaret fra energiselskapet gir uttrykk for å være endelig og dessuten gir skriftlig orientering om adgang til å bringe saken inn for klagenemnda.

Fra 1. januar 2007 skal alle selskaper som leverer kraft være tilknyttet en klagenemnd. Alle selskaper som er medlem i EBL er tilknyttet Eiklagenemnda.

EI- klagenemnda har telefon 23 08 84 70

E-post adressen er: elklage@elklage.no

Kundebehandlung



Kraftbransjens regler for god kundebehandling

1. Våre medarbeidere setter kunden i fokus gjennom respektfull og høflig opptreden.
2. Våre medarbeidere har relevante kunnskaper og kompetanse som sikrer riktig saksbehandling.
3. Vår bedrift har tidsfrist for respons på henvendelser fra kundene.
4. Våre produkter til kundene skal dokumenteres og forklares på en troverdig måte.
5. Vår faktura skal tydelig og kundefremmende gi alle opplysninger som kunden krever.
6. Kunden har rett til å bytte kraftleverandør. Nettselskapets administrasjon av leverandørbytter og oppstart av leveranse ved flytting skal skje på en ikke-diskriminerende måte.
7. Våre kontrollrutiner for riktig måling av strømbruk er i henhold til Justervesenets bestemmelser.
8. Vår bedrift følger avtaler og lovbestemte regler for behandling av klager. Ved uenighet orienteres kunden om muligheten til behandling av tvistesaker i Elklagenemnda.
9. Vi markedsfører våre produkter på en sannferdig og rimelig måte i forhold til kundene.
10. Produkter og markedsføring skal bidra til fair play og redelighet i forhold til kunder og konkurrenter.

Verdiskaping og bransje



Resultater i kraftbransjen - bidrag til det offentlige

Dette er saken

Rekordresultater i bransjen skaper sterke reaksjoner når det skjer parallelt med høye strømpriser.

Budskap

De høye prisene har gitt store overskudd og høy verdiskaping i kraftbransjen. Det fører samtidig til rekordhøye bidrag tilbake til det offentlige.

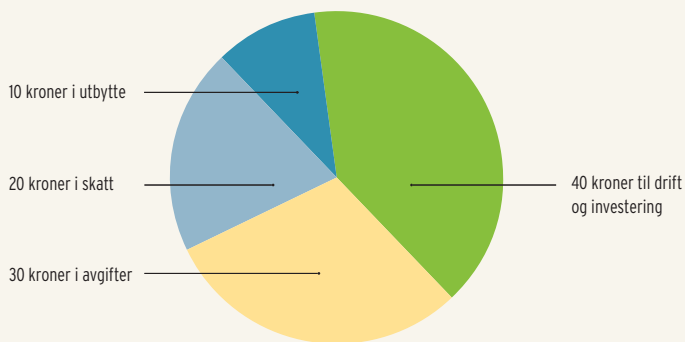
For hvor 100 kroner strømkundene betaler går i gjennomsnitt 60 kroner tilbake til stat og kommuner som avgifter, skatt og eierutbytte. 30 kroner går til avgifter, 20 kroner til skatt og 10 kroner til utbytte. Disse pengene finansierer offentlige goder som helsetjenester og skolevesen.

I 2006 vil bidragene tilbake til det offentlige bli på omlag 50 milliarder kroner. Dette er for eksempel mer enn hva som trengs for å finansiere samtlige elevplasser i grunnskolen.

Kraftbransjen er en kapitaltung bransje. Det er først de aller siste årene at avkastning på investert kapital er kommet opp i noe som tilsvarer fastlandsindustriens gjennomsnittlige avkastningsnivå. Sett med økonomenes øyne er altså selv ikke dagens resultatnivå ekstraordinært høyt, selv om det er mye høyere enn før.

Vi har et kraftunderskudd som har bygget seg opp over lang tid, og sakte men sikkert økt sannsynligheten for høye priser. Problemet har vært mangelfulle rammevilkår for ny kraft. Politikerne må bli like flinke til å si ja til nye prosjekter som de tidligere har vært til å si nei. Bransjen ønsker å bygge ut, og har i årevis søkt om tillatelse for nye prosjekter. Lønnsomme prosjekter har slitt med å få tillatelse, og tillatte prosjekter har slitt med å få lønnsomhet. Fortsatt har vi ikke en energipolitikk som i tilstrekkelig grad tillater og oppmuntrer til investeringer i ny kraft.

Slik fordeles 100 kroner fra strømkunden



Kraftbransjens bidrag tilbake til det offentlige

Ved gjennomsnittlig markedspris på 40 øre/kWh på årsbasis

Skatt/avgift (mill.kr)	Totalt	Staten	Vertskomm	Eierkomm
Eiendomsskatt	2 100		2 100	
Naturressursskatt	1 560		1 560	
Konsesjonsavgift	640	125	515	
Konsesjonsavgift	2 550		2 550	
Inntektsskatt	6 000	6 000		
Grunntrenteskatt	5 000	5 000		
Renter ansvarlig lån	600			600
Enova avgift	700	700		
Elavgift	7 000	7 000		
Merverdiavgift (netto)	13 000	13 000		
Utbytte	12 150	6 100		6 050
Totalt	51 300	37 925	6 725	6 650

❓ Er det ikke slik at kraftprodusentene har egeninteresse i å holde igjen på investeringene for å presse prisene i været?

Hvis vi ikke investerer i ny kraft vil Norge bli enda mer avhengig av import. Økt import betyr at norske kraftprodusenter mister markedsandeler og dermed inntekter. Da går også det offentlige glipp av store bidrag. Strømkundene vil fortsatt måtte betale høye priser, men pengene vil gå til utenlandske produsenter.

Vi ser mange nye prosjekter på gang rundt om i Norden, og hvis ikke norsk energipolitikk forbedres, vil prosjektene komme andre steder enn i Norge. Da vil norske produsenter gå glipp av fremtidige inntekter til fordel for nordiske konkurrenter. Det er derfor ingen tvil om at norske kraftprodusenter oppriktig ønsker å investere i ny kraft. Det gjenspeiles også i køen av nye prosjekter som ligger hos myndighetene til konsesjonsbehandling.

Hensikten med disse rådene er å forberede deg på møtet med media og gi deg verktøy som øker sjansen for en vellykket fremtreden.



10 medieråd

1. Husk at medieomtalen er med og påvirker folks reaksjon på det som skjer.
2. Vær åpen og imøtekommende. Ved å være avvisende bekrefte bare et negativt image.
3. Vær proaktiv - ring gjerne til media før de ringer til deg. Den som opptreer offensivt blir gjerne fremstilt mer positivt.
4. Sørg for å være forberedt til intervjuet. Hvis media ringer deg, be alltid om litt tid til å forberede deg.
5. Konsentrer hovedbudskapene - bli enig med deg selv om de viktigste poengene - og skriv dem ned. Mange hovedbudskap skygger for hverandre - 1-3 er passende.
6. Test ut budskapene dine på mennesker rundt deg. Er de forståelige? Har du dekket det vesentlige? La medarbeiderne «grille» deg for å sjekke om du har budskapet «inne».
7. Forsyn media med sentrale fakta og tall. Bruk bakgrunnsmateriale fra EBL og spe på med egne fakta for å tegne et helhetlig bilde.
8. Før intervjuet begynner, spør om konteksten: Er dette ledd i en større sak med kommentarer fra flere eller blir dette en kortere nyhetssak bare basert på dette intervjuet?
9. Vær imøtekommende og høflig. Svar ordentlig på alle spørsmål - husk at journalisten stiller dem på vegne av publikum. Men ikke godta feil premisser - påpek dem og rett dem.
10. Hva er ditt eget beste medieråd? Det er du som skal prestere, så du må forberede deg på en måte som passer for deg.

Les mer

www.EBL.no

www.KraftKartet.no

www.Energiutdanning.no

www.Statnett.no

www.NVE.no

www.Nordpool.no

www.konkurransetilsynet.no/kraftpriser/

www.forbrukerportalen.no/temaer/strom

www.Enova.no

www.OED.no

www.SSB.no





Energibriftenes Landsforening

Tel +47 23 08 89 00 Faks +47 23 08 89 01 E-post: ebi@ebi.no

Besøksadresse: Essendropsgate 6, Oslo

Postadresse: Pb 7184 Majorstuen, 0307 Oslo